

Schiller Rezső polgári hivatása mellett budai klubokban és az FTC-ben sportolt

A Nemzeti Múzeumot szolgáltatta – és védett is

Schiller Rezsőről
(1889–1972)

méltatlanul keveset tud az utókor, pedig tisztas eredményeket ért el futballban és atlétikában, majd a Nemzeti Múzeum működésének szentelte életét.

„Schiller Rudi, a tornász-atléta a régi világ képviselője. Nem maradásigot jelent ez, hanem tőkét. A magyar sport legdiadalmasabb és -romantikusabb másfél évtizedének a levegője él minden emlékében, de minden szavában és meggyőződésében is. Ez a másfél évtized az, ami a háborút megelőzte. Ez az idő a magyar futball hőskora, az atlétika lovagkora, a tornamozgalmak termő nyara. Schiller futballozott a 33 FC-ben és a bajnokcsapatban (FTC – a szerk.), és atletizált a BBTE-ben, a tornászok vezető egyesületében.

1914-ben bevonult katonának. A háború előtti allround-atléta szobortípusára a császáradások egyenruhájára fészült, s a zászlós úrból a vérzivatar végére főhadnagy lett, akinek hét kitüntetés díszítette a mellét. Harmincéves lett a fedezőekben meg a géppuskák mellett, s ilyenkor már nemigen lehet atlétikára meg futballra gondolni. Maradt a füleslabda, ez a gyönyörű magyar játék, meg a szövetségi élet. Lassan másfél évtizedes választmányi tagja lett a BBTE-nek, 1922-ben a MASZ intézőbizottságának tagja, 1925-ben a MOTESZ tanácstagja, ez évben alelnöke. A lelkesedése azonban még mindig azé a hatodikos kisdiáké, aki 1903-ban a Harminchármasok II. csapatában a jobbhalf posztján kezdte rúgni a labdát.”

Az utóbbiban, nevezetesen, hogy mikor is igazolt Schiller Rezső a 33-as Football Clubba, némileg tévedett a Nemzeti Sport, az Öregék az élen portréorozatban 1929. június 5-én napvilágot látott mondatok mindazonáltal fedik a valóságot: Schiller az amatőr sportember eszményi képe volt a múlt század első évtizedeiben. Két bátyjával egyetemben a budai I. és II. kerületben nőtt fel és járt iskolába, magától értet-

Bajnok, sportvezető és múzeumi számtiszt, no meg főhadnagy hét háborús kitüntetéssel

dó volt, hogy a Schiller fiúk az alapvetően vízvárosi, krisztinavárosi bázisú 33 FC-ben kezdik meg sportpályafutásukat. Mind a hárman: Gyula, Rezső és Imre – az 1905. február 19-i Nemzeti Sport szerint – Freund Gyula, Willner Pál, Bíró László, Praskiewicz Ferenc, Koch Rudolf, Friedl Ödön és Friedl Ferenc társaságában került a „Hariháromba”.

Rezső 1905-től 1909-ig minden naptári évben szerepelt a 33-asok első alakulatában, és 1913-ig a klub tagja maradt (az év tavaszán csak barátságos meccsen védett). Már 1906-ban elkezdett atletizálni, aminek komolyan 1908-ban fogott hozzá, ekkor be is lépett a patinás Budapesti (Budai) Torna Egyletbe. Ügyszólván mindent kipróbált, amit lehetett, a magasugrás, a hármassugrás, a súlylökés, a diszkoszvetés és a távolugrás sem okozott gondot neki, időnként még sprintelt is. Fő számában, a súlylökésben 1909-ben a nagyszerű Mudin Imre nyomába eredt, és esélye volt, hogy kijusson az 1912-es olimpiára, ami azonban nem sikerült neki. 1912 őszén „a BEAC versenyén első ízben dobott 13 méterre felül. Schiller nagy javulóképességét tekintve rövidesen méltó ellenfele lesz Mudinnak” – írta a Sport-Világ. Hogy mégsem így történt, annak Schiller hivatása meg a háború kitörése volt az oka.

Sportkarrierjének egyik legérdekesebb, egyben legfurcsább fejezeteként 1913. augusztus 7-én az FTC-be igazolt mint labdarúgó, védett is négy mérkőzésen, utána azonban kikerült a kapuból. Utolsó alkalommal a szeptember 14-i MAC–FTC (3:4) bajnokin állt a gólvonalon előtt, előtte pedig a Rumbold, Payer – Weinber II, Bródy, Blum – Weisz Ferenc, Tóth-Potya, Pataki, Schlosser, Borbás dr. csapat terelgette a labdát. Arról, hogy innentől nem védett többet a ferencvárosiak első csapatában, leginkább a sérülése tehetett, amelyet még augusztus végén szedett össze a Törekvés ellen. Az sem feltétlenül szolgálta a Schiller-kapusorkorszak Üllői úti eljövételét, hogy „Fedák, a Kaszai AC volt kapusa, állandó tartózkodásra a fővárosba költözött, s az FTC-be lépett. Habár az FTC kapusok dolgában ugyan nem is áll valami nagyszerűen, nem hisszük, hogy akár Fritzet vagy Schillert kiszorítaná csapatából” (1913. december 1., Sportvilág). A IX. kerületiek végül Domonkos László, majd Ungár Gyula bevetésével oldották meg a kapuskérdést az 1913–1914-es idényben.

Schiller közben kitartott a BBTE mellett, 1920-ban ismét súlylökőtréningbe állt, de már nem volt a régi. Füleslabdában azonban bajnoki címet nyert. Sportvezetőként ezenkívül feltűnt a Budai Kerékpár Egyletben, az atlétikai szövetség (MASZ) és a Magyarországi Tornaegyletek Szövetsége, későbbi nevén Magyar Országos Tornaszövetség

Schiller Rezső súlylökőként a BBTE 1910-es versenyén – végül nem sikerült kijutnia a stockholmi olimpiára

(MOTESZ) tisztikarában. Ha sportolónak nem is tudott igazán maradandót alkotni, polgári hivatását tekintve igen. Bár a második világháborút követő évtizedekben 1945 előtti munkája szinte teljesen feledésbe merült, neve a közelmúltban egyre többször bukkant fel kultúr- és művészettörténeti, muzeológiai témájú kiadványokban, tanulmányokban.

A Magyar Nemzeti Múzeumban 1912 áprilisától beosztottak szolgálatára egy minisztériumi számtisztet is, aki ettől fogva segítséget nyújthatott a pénzügyek intézésében. „Ez további lépcsőfokot jelentett egy önálló szervezeti egység felé, hiszen immár nem egy, hanem két ember foglalkozott a Múzeum pénzügyi adminisztrációjával – olvasható az MNM honlapján. – A következő és egyben döntő lökést végül Schiller Rezső Nemzeti Múzeumba kerülése és másodtitkári kinevezése jelentette. Őt bízták meg ugyanis 1920-ban a Gazdasági Hivatal felállításának előkészítésével, szabályzatának kidolgozásával.” A múzeum főigazgatósága alá rendelt önálló hivatal ideiglenes szervezeti szabályzatát a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1920. szeptember 10-én fogadta el. Ennek értelmében a gazdasági hivatal (GH) kezelte a múzeum jövedelmét, bevételeit, „valamint a központi ügykezelés alá tartozó letéteket, és az összes kezelésről a vallás- és közoktatásügyi miniszternek adott számot”. Mint Gál Vilmos A Magyar Nemzeti Múzeum a két világháború között című tanulmányá-

ból tudható: Schillert 1920. október 7-én nevezték ki a GH élére, míg 1922. június 21-én megtörtént gazdasági főnökké való kinevezése is.

Hősünk a gyakornoki évek után eleinte pénzügyi ügyekkel foglalkozott könyvelőként, 1912-ben az Országos Szépművészeti Múzeum kötelekébe került, ahol a titkári iroda beosztott számtiszt pozíciójáig emelkedett. Hivatalát úgy tarthatta meg a nagy háború utolsó éveiben, hogy közben Bécsben teljesített katonai szolgálatot, sőt bécsi lakosként kötött házasságot is 1918 nyarán Budapestben. A leszerelés után eljött a váltás ideje: 1920-ban a Szépművészeti Múzeumba tette át székhelyét.

Nevéhez fűződik a (rendszeres) múzeumi belépődíj bevezetése. 1931-től a GH-t gazdasági igazgatói címmel vezette. 1934-től a közgyűjtemények ekkor létrehozott központi (szűkkörű) vezető testületének tagja az MNM Tanácsában. 1936-ban érdemei elismeré-

séül kormányfőtanácsosi címet kapott. 1944-ben, mint egy hivatalos jelentés fogalmaz, „a minisztériumban nyert beosztást”. Több mint három évtizedes múzeumi munkássága alatt több jelentős időszak kiállítás létrehozásában is segédkezett. Hivatali állása mellett több szakmai és társadalmi szervezetben vállalt titkári és főként pénzügyi tisztviselői munkát. Amit nem jegyez a 2022-ben kiadott Magyar Múzeumi Arcképcsarnok II. köteté, azt hozzátesszük mi: 1944–1945-ben, a Magyarország elleni rendszeres légitámadások idején Schillert bízták meg az MNM összes épületének légoltalmi vezetői tisztével.

Aztán 1945 májusában – azaz mintegy három évtizeddel a halála előtt – azon számos (több mint száz) vallás- és közoktatásügyi miniszteri tisztviselő között volt, akit állásából felfüggesztettek. Sohasem térhetett már vissza a múzeumi pályára.

Hegy Tamás

A két báty

Schiller Rezső testvérei közül Imre (1887–1933) 1908-ig futballozott a 33 FC-ben (többnyire a második csapatban); 1907-ben és 1910-ben tagja volt a klub tisztikarának. A század első évtizedében ő is belépett a BBTE-be, de nem találtuk nyomát, hogy egy évnél többet versenyzett volna. Rövid ideig feltűnt a Budai Sakkozó Társaság tisztikarában is. Schiller Gyula (1886–1969) 1906-tól legfeljebb 1908-ig atletizált a BBTE-ben. Vélhetően csak névrokona volt annak a Schiller Gyulának, aki a tízes években ifjúsági játékvezető és az ILSZ főtitkára volt, majd a húszas években már az MLSZ égisze alatt bíráskodott, első osztályú mérkőzéseket is vezetve.

ÉZTÖRTÉNT

Diósgyőri Honvéd

1955. január. Hetven éve tizenöt-ezer ember ünnepelte Diósgyőrt a Bp. Honvédot, miután Puskásék ragyogó játékkal vettek búcsút az 1954-es esztendőről. (Ezzel egyszersmind eldőlt az is, hogy a Vasas Izzó elleni január 5-i záró mérkőzésen egy pont is elég az újabb bajnoki címhez – a Dózsa-stadion mindössze 3000 néző-

je előtt Kocsis Sándor két góljával 2:2-re végeztek és ezzel aranyérmesek is lettek a kispestiek.)

A diósgyőri „pálya talaja nehéz feladat elé állított minden játékost, havas volt, a játéktér szélein puha, süppedős, közepén viszont kőkemény, majdnem olyan, mint a jég, annyira, hogy a borszeg sem fúródott

belé...” Gyakran megtörtént, hogy a játékosoknak változtatniuk kellett labdakezelésükön, hiszen egészen másképpen pattant a labda a puha hóban, mint a keményre, taposott jegen pályán.

Villámgyors, kevés húzásból álló, helycserés támadásokkal igyekeztek a Honvéd támadói bevenni a diósgyőri kaput, s ez hatszor sikerült is nekik (szilveszter délutánján a 11. fordulóból elhalasztott meccsen 6:1-

re nyert a Honvéd), sőt még többször is sikerülhetett volna, ha nem hagynak ki ordító helyzeteket.

„Különösen a két összekötő, Puskás és Kocsis volt elemében. Puskás néha valóban lélekzetel-állító bravúrral szelídítette meg a labdát, s legjobb napjaira emlékeztető módon tört kapura, lőtt minden helyzetből. Kocsisnak is szinte minden megmozdulása élményt jelentett Egy-egy átadása, lövése,

fejese mind megannyi mesteri megmozdulás volt.” Ezek után nem lehet csodálni, hogy a tizenötézer diósgyőri néző a Honvéd-labdarúgókat ünnepelte.

A végén már nem a „Hajrá, Vasas”, hanem a „Hajrá, Honvéd” zengett a nézőtérben, s a válogatott játékosok egy-egy mesteri megmozdulása után zúgott a taps. A mérkőzés után pedig majdnem felborították a Bp. Honvéd buszát – az autogramvadások.